

17/07/2024

טל' 077-5006206

טל' 052-6885006

עבירת עריכת הסדר כובל - משמעותה והעונש בצידה

הסדר כובל הוא הסכם שנערך בין שני מנהלי עסקים או יותר ותכליתו להחניק ולדכא את התחרות ביניהם לצורך הגדלת רווחיהם, מצב הגורר פגיעה חמורה בערך התחרות החופשית במשק שהשמירה עליו נטועה עמוק בחוק ההגבלים העסקיים. הסיבה לכך שהמחוקק אסר על יצירתם או היווצרותם של הסדרים כובלים היא למנוע את התופעה של היעדר תחרות בין עסקים באותו תחום בשוק החופשי המביאה עימה העלאת מחירים מוגזמת הפוגעת בציבור, כמו גם פגיעה באיכות המוצרים או השירותים המסופקים. עו"ד אסף דוק מסביר אודות יסודות עבירת עריכת הסדר כובל ומרכיביה, העונשים בצידה וכן כיצד בתי המשפט מתייחסים אליה.

"מחאת הקוטג'י" בשנת 2011 היוותה חלק חשוב ממחאה חברתית כללית יותר ופקחה את עיניו של הציבור הישראלי בכל הנוגע לתיאום מחירים של מוצרים ושירותים וכן מדיניות החברות המשווקות אותן. הכל התחיל בכך שמחירו של גביע קוטג' טיפס לגבהים לא הגיוניים (יחד עם שורה של מוצרים אחרים), מה שגרם לחלק גדול מהציבור לראות בתנובה וחברות אחרות המשווקות את המוצר כקרטל המוביל לפגיעה באיכות חייהם של כלל התושבים. מאז, ישנה מודעות הולכת וגוברת למדיניות של פגיעה בערך התחרות החופשית על-ידי עריכת הסדרים כובלים מצד החברות החזקות במשק.

מהו הסדר כובל?

הסדר כובל, המוכר יותר לציבור הרחב כ"קרטל", הינו הסכם של תחרות בלתי הוגנת, במסגרתו מספר בעלי עסקים מסכמים ביניהם על מדיניות משותפת כגון העלאת מחירים, מתוך מטרה להפחית את התחרותיות בשוק, תוך ניצול לרעה של כוחם, וזאת בכדי להגדיל את רווחיהם.

על פי סעיף 2 לחוק ההגבלים העסקיים, הסדר כובל מוגדר כדלהלן: ההסדר קשור לתקשורת בין המתחרים, כשלפחות שניים מן הצדדים איתם הם מתחרים - כלולים בו. הוא חל על אנשים המנהלים עסקים, ולא חל על חברות, והוא עלול להוביל לפגיעה בתחרות. בעלי חברות יקימו הסדר כובל כאשר יסכימו ביניהם על מחיר שייגבו עבור מוצר כלשהו או שירות וכן על רווח שעשוי להיות מופק מהם. כמו כן, ההסדר יכול להתקיים גם כאשר מספר ספקים של מוצר או שירות מתאגדים, לצורך של חלוקת השוק על פי מפתח גיאוגרפי או על פי סוג צרכנים, או לחלופין לפי איכות או כמות המוצר או השירותים שהם מספקים.

כמו כן, סעיף 1 לחוק ההגבלים העסקיים מגדיר את המונח "הסדר" - "בין במפורש ובין מכללא, בין בכתב ובין בעל פה או בהתנהגות, בין אם הוא מחייב על פי דין ובין אם לאו." ההגדרה בחוק הינה רחבה מאוד, והיא נועדה "ללכוד" כל סוג של הסכמה וכל דרך שצדדים להסדר מגיעים להסכמה שכזו. כמו כן, נקבע כי פרשנות רחבה של מונח זה עולה בקנה אחד עם תכליתם העיקרית של דיני ההגבלים העסקיים, אשר מטרתם בראש ובראשונה להבטיח תחרות חופשית במשק אשר תורמת להקצאה יעילה של המשאבים במשק, ומסייעת בקידום אינטרס הציבור ליהנות ממוצרים באיכות טובה יותר ובמחירים נמוכים יותר (ראו פרשת בורוביץ - ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' ד"ר איתמר בורוביץ).

עוד נקבע כי די להראות כי הסדר כזה מתקיים בפועל והושג: "בכל דרך מתואמת המופעלת על ידי בני אדם המנהלים עסקים ושמגמתה השלטת הסדר כובל" בין אם ההסדר הושג "בדרכי קונספירציה, או בדרכי הסדר, או באמצעות צד ג', או ע"י קריצת עין, או ע"י צוק של הבנה, או ע"י מתאם שהוא זה להסדר או ע"י דברים שנאמרו למאן דהוא שאינו שייך לענין כדי שהדברים יישמעו ע"י מישהו השייך לענין או בכל דרך אחרת" (מפי השופט זיילר בת.א. 396/87 ירושלים - פטרולנז חברת הגז הישראלית (1969) בע"מ נגד אורי קיסין). "הסדר כובל אינו צריך להיעשות דווקא בכתב ואין להחיל על עשייתו את דיני החוזים. לעיתים מזומנות

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

ביצועו של הסדר הוא ראייה כבדת משקל לעצם עשייתו". (ראו ע"פ 1042/03 מצרפס בע"מ נגד מדינת ישראל).

מי אמור לפקח על עריכתם של הסדרים כובלים?

הגוף העיקרי המפקח על התחרות בשוק החופשי הינו הרשות להגבלים עסקיים, אשר תפקידה לשמור על השוק חופשי, תחרותי, ולהסיר אי אילו מגבלות מלאכותיות המונעות ממנו להיות כזה. ככל שהסדר הכובל יהיה "שאפתני" יותר, ויפגע בתחרות בצורה קשה יותר, כך הרשות להגבלים עסקיים תראה אותו בחומרה. כך לדוגמה, הסדרים אשר כלולים בהם תיאום מכרזים, עלולים להוביל להגשה של כתב אישום פלילי כנגד עורכיהם.

בסמכותו של הממונה על ההגבלים העסקיים, לפקח וכן למנוע יצירת הסדרים כובלים המלווים בהתאגדות של קרטלים. הממונה יכול לקבוע שהפעילות של גוף עסקי כלשהו מהווה מונופול, וכן ששיתוף הפעולה בין מספר גופים עסקיים ייחשב כהסדר כובל שמטרתו לייצר קרטל אשר פוגע בתחרות בענף העסקי בו הם עוסקים. בהתאם לכך, בסמכותו של הממונה לאשר או לפסול מיזוג בין חברות, וגם לקבוע, במידה והוא רואה זאת לנכון, האם מונופול ניצל את כוחו ומעמדו לרעה.

מה עונשם של מנהלי עסקים שערכו הסדר כובל?

הסדר כובל במהותו הוא בלתי חוקי ומושא לעבירה פלילית (סעיף 47 לחוק) וכן עוולה אזרחית (סעיף 50 לחוק).

עריכת הסדר כובל כאמור מהווה עבירה פלילית אשר ביצדה עונש של עד **3 שנות מאסר** או קנס בגובה של עד מיליוני שקלים.

מנהל עסקים העובר עבירה של הסדר כובל בנסיבות מחמירות צפוי לעונש של עד **5 שנות מאסר** או קנס בגובה של עד מיליוני שקלים. לענין סעיף זה, "נסיבות מחמירות" – נסיבות שבהן עלולה להיגרם פגיעה משמעותית בתחרות בעסקים, בין השאר בשל אחד או יותר מאלה:

- (1) חלקו ומעמדו של הנאשם בענף המושפע מן העבירה;
- (2) פרק הזמן שבו התקיימה העבירה;
- (3) הנזק שנגרם, או הצפוי להיגרם לציבור, בשל העבירה;
- (4) טובת ההנאה שהפיק הנאשם.

לצד הדין הפלילי, סעיף 50 לחוק קובע כי עריכת הסדר כובל מהווה אף עוולה אזרחית לפי פקודת הנזיקין.

הסדרים כובלים בראי הפסיקה

לאחרונה גזר בית המשפט המחוזי בירושלים את דינם של מספר בעלים לחברות שיווק והפצה של ספרים. הנ"ל הורשעו על פי הודאה בעבירות של קיום הסדרים כובלים, כחלק מפרשה רחבה של תיאום מכרזים, על רקע פרויקט של משרד החינוך הנוגע להשאלת ספרים. כתב אישום בגין מעשים אלו הוגש על ידי הרשות להגבלים עסקיים כנגד שש חברות המפיצות ספרי לימוד, במסגרתן הן נחשדות בתיאום הצעות מחיר למכרזי משרד החינוך. על פי העובדות באישום, לאורך תקופה של חמש שנים, התבצע תיאום הצעות מחיר על ידי המפיצים עבור בתי הספר המשתתפים בפרויקט של משרד החינוך, ובכך נפגעה יכולתם של בתי הספר ליהנות ממחירים מוזלים של ספרי לימוד.

קביעתו של בית המשפט הייתה שמדובר בהסדר כובל, אשר היווה פגיעה מהותית ומשמעותית בקופת המדינה אשר בנתה תקציב מיוחד לשם תמיכה בתלמידים מתוך תקווה שיקבלו ספרים במחירים הוגנים, ואף פגיעה בהוריהם ששילמו יותר משהיו אמורים לשלם

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

עבור הספרים. במסגרת הפרשה, בעקבות הודאתו של הנאשם הראשון במסגרת הסדר טיעון בכך שהוא ערך הסדר כובל, הוטלו עליו 9 חודשים של מאסר בפועל וכן מאסר על תנאי לצד קנס בסכום של 100,000 שקלים. על החברה בבעלותו הוטל לשלם קנס בגובה של 500,000 שקלים.

זמנת לחקירה או הוגש נגדך כתב אישום בגין עריכת הסדר כובל?

התחרותיות בשוק נשמרת בקנאות על ידי הרשות להגבלים עסקיים, זאת בכדי למנוע בין היתר העלאת מחירים מתואמת שתפגע בכיס של המדינה ושל אזרחיה. כל פעולה של מיזוג חברות ועסקים וכן תיאום פעולות עסקיות בין כמה אנשי עסקים מאותו ענף, זקוקה ליעוץ משפטי צמוד אשר יזהה ויסביר את הסכנות ואת האפשרויות הקיימות בהתאם לחוק. ייעוץ משפטי של עורך דין הבקיא ברזי המשפט הפלילי הינו הכרחי גם במצב של חשד או הגשת כתב אישום בגין עריכת הסדר כובל. יש לדעת כי עבירה זו עשויה להוביל לעונשים משמעותיים עד כדי מאסר מאחורי סורג ובריה.

אשר על כן, היוועצות בעו"ד פלילי מנוסה הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המשפטי נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול כתב האישום שהוגש נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה, הצורך ביעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שיסייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי. במידה ואתה עומד בפני הליכים פליליים, פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או [השאר פרטים](mailto:asaf.dok@adlaw.com) ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.